

За ступенем визначеності санкції першої та другої частин статті 396-1 (неповідомлення про тяжкий чи особливо тяжкий злочин) КК України необхідно сформулювати, як відносно визначені. У санкції треба передбачити два альтернативні основні види покарання. За неповідомлення про вчинений тяжкий чи особливо тяжкий злочин доцільно передбачити як основні види покарання громадські роботи або виправні роботи, а за неповідомлення про готування до вчинення або замах на вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину – виправні роботи, обмеження волі або позбавлення волі. У частині 1 статті 396-1 КК України слід установити мінімальний строк громадських робіт сто п'ятдесят годин, а максимальний строк – двісті сорок годин. Максимальний строк виправних робіт у ч. 1 ст. 396-1 КК України не повинен перевищувати одного року, а у ч. 2 ст. 396-1 КК України – двох років. У ч. 2 ст. 396-1 КК України максимальний строк обмеження волі не повинен перевищувати двох років.

Список використаних джерел:

1. Зарубин А. В. Уголовно-правовое регулирование прикосновенности к преступлению: дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Зарубин Андрей Викторович; Тюмен. юрид. ин-т МВД России. – Красноярск, 2004. – 212 с.

2. Смирнов В. Г. Понятие прикосновенности к преступлению по советскому уголовному праву / В. Г. Смирнов. – Л.: Издательство Ленинградского университета, 1957 – 129 с.

3. Хабибулин М. Х. Ответственность за укрывательство преступлений и неправомерность по советскому уголовному праву / М. Х. Хабибулин. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1984. – 136 с.

Деякі процесуальні особливості реалізації права на захист неповнолітніх під час досудового розслідування

Черняк Н.П., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Джеглава М.В., курсант факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної міліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Протидія підлітковій злочинності є однією з найбільш нагальних проблем у сфері реалізації кримінально-правової політики. Цим обумовлюється актуальність наукових розробок у даній сфері, а також велика суспільна значимість дослідження питань, пов'язаних зі злочинами, які вчинені неповнолітніми; пріоритетом охорони прав і законних інтересів цієї категорії осіб у кримінальному процесі, а також необхідністю уточнення змісту кримінальних процесуальних правовідносин держави і неповнолітнього правопорушника в сучасних умовах.

Сьогодні проблема захисту прав неповнолітніх в Україні досліджується багатьма вченими, а саме: О. О. Алексєєвим, Є. П. Іщенко, Т. С. Кузнецовою, С. Ю. Рєвтовою, А. А. Топорковим, С. В. Печерським та ін. Однак, через складність, індивідуальність та неповторність конкретних випадків, ця проблема залишається актуальною.

Якщо казати про право неповнолітнього на захист у кримінальному процесі, то необхідно зауважити, що в даному випадку сам термін «захист» слід розуміти у більш широкому сенсі. Якщо розуміти його як право на адвоката (захисника) на досудовому розслідуванні, то потрібно казати як про право на захисника, а захист здійснюється не тільки за допомогою адвоката, але й

шляхом надання неповнолітньому певних прав і встановлення деяких обов'язків правоохоронних органів [1].

Порядок кримінального провадження щодо неповнолітніх враховує вікові, інтелектуальні, психологічні й інші особливості цих осіб, відсутність у них життєвого досвіду, певне обмеження загальної громадянської дієздатності і матеріальної відповідальності та ін. Крім того, беручи до уваги специфіку відповідальності суб'єктів, законом передбачені додаткові гарантії встановлення істини, охорони прав і законних інтересів неповнолітніх, попереджувального впливу судочинства.

До таких гарантій можна віднести наступні:

- по-перше, в кримінальному провадженні щодо неповнолітніх, де вони виступають у статусі підозрюваного або обвинуваченого обов'язково беруть участь батьки або інші законні представники (ст. 488 КПК України), а також представник служби у справах дітей і кримінальної міліції у справах дітей.

- по-друге, до неповнолітніх, що є підозрюваними чи обвинуваченими, крім загальних запобіжних заходів, передбачених ст. 176 КПК України, застосовуються заходи, передбачені (ст. 493 КПК України) саме для неповнолітніх, як то передання їх під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників, а до неповнолітніх, які виховуються в дитячій установі - передання їх під нагляд адміністрації цієї установи. До того ж, ст. 492 КПК України передбачає специфіку застосування таких запобіжних заходів, як затримання та тримання під вартою.

- по-третє, обов'язкова участь захисника щодо неповнолітніх [2].

Так, відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 52 КПК України, обов'язкова участь захисника у кримінальних провадженнях щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, - з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою.

Крім того, слід зазначити, що участь захисника обов'язкова і необхідна у випадках, вчинення кримінального правопорушення особою у віці понад 18 років, проте в силу розумової відсталості чи психічної хвороби його сприймання світу відносять до дітей [2].

Варто зазначити, що прокурору потрібно одержати всі необхідні відомості про вік неповнолітнього до початку притягнення його до кримінальної відповідальності. Як роз'яснив Пленум Верховного Суду України у п. 6 постанови № 5 від 16 квітня 2004 року «Про практику застосування судами законодавства у справах про злочини неповнолітніх» [3], вік неповнолітнього встановлюється за документами, в яких вказана дата його народження – за паспортом чи свідоцтвом про народження. У разі їх відсутності відповідні дані можна отримати із книги реєстрації актів громадянського стану, довідок органів внутрішніх справ за місцем реєстрації громадян, журналів обліку новонароджених тощо. За відсутності відповідних документів і неможливості їх одержання вік неповнолітнього встановлюється судово-медичною експертизою (п. 4 ч. 2 ст. 242 КПК України).

Таким чином, наявний комплекс заходів захисту неповнолітнього під час досудового розслідування, враховує особливості таких осіб, має свою специфіку та спрямований на недопущення необґрунтованих дій з боку державних органів, а також від повторного скоєння злочину.

Список використаних джерел:

1. О. Хахуцяк Захист прав неповнолітніх у кримінальному процесі <http://www.univer.km.ua/vistnyk/391.pdf>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. – Т. 2 / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова – Х.: Право, 2012. – 664 с.

3. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства у справах про злочини неповнолітніх» від 16.04.2004р., № 5 п. 6 [Електронний ресурс]: http://right.lgbt.mk.ua/biblioteka/UP_nesoverchen.pdf

Щодо примусового лікування осіб, які вчинили злочин та хворі на ВІЛ/СНІД

Жук І.В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін ННІПІ НАВС

Відповідно до ст. 96 Кримінального кодексу України «примусове лікування може бути застосоване судом, незалежно від призначеного покарання, до осіб, які вчинили злочини та мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб». Згідно з положеннями Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування» від 3 червня 2005 року № 7, а також законодавства у сфері охорони здоров'я до таких хвороб віднесено ВІЛ-інфекцію/СНІД. З одного боку встановлення зазначеного захворювання у якості підстави застосування примусового лікування є зрозумілим і цілком виправданим, адже за темпами його розповсюдження Україна займає одне з перших місць у Європі. Так, за офіційними даними МОЗ України за період епідемічного нагляду (з 1987 року) станом на 1 січня 2013 р. у країні зареєстровано 223530 випадків ВІЛ-інфікованих осіб (з них 36 830 дітей до 14 років), зокрема 56382 особи із захворюванням на СНІД, у тому числі 1224 дітей до 14 років. За вказаний період спостереження з 1987 року по 2012 рік 28498 осіб померли від захворювань, зумовлених СНІДом. За оцінними даними, на початку 2012 року в державі проживало 230 тис. осіб віком від 15 років і старші, які живуть з ВІЛ, що становить 0,58 відсотка всього населення в зазначеній віковій категорії. Таким чином, масове розповсюдження ВІЛ/СНІДу в Україні зумовлює необхідність вжиття відповідних заходів щодо контролю за їх поширенням, що безпосередньо зазначено в Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 травня 2013 р. № 356-р). Отже, інститут примусового лікування може бути одним з таких дієвих засобів впливу та контролю за його поширенням, особливо враховуючи те, що за даними МОЗ України на другому місці серед категорій осіб по ВІЛ-інфікованості знаходяться особи, які перебувають в місцях позбавлення волі та слідчих ізоляторах (52% і 14%).

Однак, з другого боку, порядок здійснення примусового лікування ВІЛ/СНІДу видається дещо неузгодженим з огляду на існуючу державну політику щодо: по-перше, суворої анонімності проведення тестових досліджень на наявність в організмі людини ВІЛ-інфекції та конфіденційності отриманої інформації; по-друге, виключної добровільності їх здійснення. Водночас є очевидним, що за своєю правовою природою інститут примусового лікування априорі передбачає ігнорування волі особи щодо застосування до неї заходів лікування. Так, приміром, Порядок медико-санітарного забезпечення осіб, які перебувають в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань (п. 8.4.) вказував на обов'язок проведення медичного огляду осіб, «у яких при зверненні за медичною допомогою виявлені симптоми або хвороби, що характерні для